

TÜRKİYE'DE VAKIF ÜNİVERSİTELERİ

Arş. Gör. Dr. Abdurrahman İLĞAN
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi
Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi ABD.

ÖZET

Ülkemizde genç nüfusun fazla olması ve ortaöğretimde etkili bir yönlendirme sisteminin kurulamamış olması, üniversite kapılarında yığılmalara sebep olmuştur. Bu durumla birlikte artan yükseköğretim talebi, kaynakları sınırlı olan kamu üniversiteleri tarafından yeterince karşılanamamaktadır. Bu durum maddi durumu yerinde olan aileleri alternatiflere yönlendirmektedir. Vakıflar tarafından kurulmuş üniversiteler bu alternatiflerin başını çekmektedir. Vakıf üniversiteleri henüz kitle eğitimi verecek sayılara ulaşmamakta birlikte, liberal ekonomi ve özelleştirme politikalarının revaçta olduğu günümüzde, yükseköğretimdeki ağırlıklarının her geçen gün artacağı söylenebilir. Bundan dolayı vakıf üniversitelerinin mevcut durumunun araştırılması önemli görülmüştür. Bu çalışmada vakıf üniversitelerinin Türk yükseköğretimindeki rolü, etkinliği, sayısal değerleri, finansmanı; vakıf üniversitelerindeki öğrenci sayılarının analitik değerlendirilmesi ve devletten aldıkları yardımların analizi yapılmaya çalışılmıştır.

ANAHTAR KELİMELEER: Vakıf Üniversiteleri, Vakıf üniversitesi öğrencilerinin analitik değerlendirilmesi, finansmanları

ABSTRACT

The large number of young population and the inefficient higher education directing system for high school students have concluded with number who wait for entering the university. In addition to this, increasing demands for university education can not be welcomed by the state universities whose sources are limited. This situation directs wealthy people to different alternatives. The universities that belong to foundation are outstanding alternatives. These universities are not sufficient to give public education, it is possible to state that their importance will increase in higher education in these days when liberal economy and privatization is popular. That is why it seems important to search the state of foundation universities. In this study, the role, activities, numbers and finance of foundation universities in Turkish higher education, the analytical evaluation of the students in foundation universities and supports that they take from the state are analysed.

KEY WORDS: Foundation universities, Analytical assessment of foundation universities' students, of financing

1. GİRİŞ

Türkiye'de vakıf üniversiteleri 1984 yılında Bilkent Üniversitesi'nin kurulmasıyla Türk yükseköğretim kuruluşları içerisinde yerlerin almaya başlamışlardır. 2004 yılı itibarıyla Türkiye'de 24 tane vakıf üniversitesi mevcuttur. Vakıf Üniversiteleri (VÜ)'nin birçoğu 1997 yılında ve sonrasında kurulmuştur. VÜ'nin yükseköğretim içerisindeki payı % 5'ler seviyesinde olup bu oran gittikçe artmaktadır. Fakat yüksek miktardaki harç oranlarıyla kitle düzeyinde eğitim verecek gibi de görünmemektedirler. VÜ'de ücretli okuyan öğrenciler, aynı programda burslu okuyan öğrencilere oranla, kazandıkları programa daha düşük bir puanla girmektedirler. Benzer şekilde VÜ'nde okuyan öğrenciler ile devletin etkili ve köklü yükseköğretim kuruluşlarında aynı isimli programda okuyan öğrenciler arasında da yerleştirme puanı açısından büyük farklar mevcuttur. Bu farklar eşitsizliği beraberinde getirirken, serbest piyasa mekanizması içerisinde sadece parası olanların okuyabilmesine sebep olmasından dolayı tartışmalara da neden olmaktadır. VÜ'nin varlığı etkinliği artırırken aynı zamanda eşitsizliği de beraberinde getirmektedir. İdeal olan durum, etkinlik sağlanırken eşitsizliği artırmamaktır. Bundan dolayı VÜ'ndeki eğitimin eşitliği bozmayacak politikalarla desteklenmesi uygun olacaktır.

Bu çalışmada VÜ'nin kuruluşları ve hukuki durumları, finansmanlarını nasıl sağladıkları, liberal ve sosyal devlet anlayışı içinde nasıl görüldükleri, öğrenci ve öğretim elemanı sayıları ve bunların devlet üniversiteleri ile eşitlik ve etkinlik çerçevesinde karşılaştırılmaları yapılmaya çalışılmıştır.

2. VAKIF ÜNİVERSİTELERİNİN HUKUKİ DURUMLARI VE KURULUŞLARI

Ülkemizde özel üniversite kurulabileceği ilk kez, 2. meşrutiyetin ilanından sonra kurulan, "Mutedil Hürriyetperan Fırkası"nın programında yer almıştır. 1924 Anayasası'nda "Devletin gözetimi ve denetimi altında her türlü öğretim serbesttir" hükmü yer almıştır. 1912 yılında açılmış bulunan Robert Koleji Yüksekokulu, 28 Ağustos 1957 tarihli Bakanlar Kurulu kararı ile tanınmıştır. Bu yüksekokul, 1971'de Anayasa Mahkemesi'nin özel yüksekokulları anayasaya aykırı bulunmasıyla Boğaziçi Üniversitesi adını almıştır. Boğaziçi Üniversitesi bir kamu üniversitesidir. 1961 anayasasının yürürlükte olduğu 1961-1980 yılları arasında özel üniversite kurulamamıştır. 17.08.1983 tarihli 2880 sayılı yasayla, 12 Eylül 1980 darbesini yapan beş kişilik cunta tarafından, YÖK yasasına VÜ ile ilgili maddeler eklenmiştir. Eklenen 13 maddeyle vakıfların üniversite açabilecekleri kabul edilmiştir. Böylece VÜ'ne ilk yasal dayanak sağlanmıştır (Hatipoğlu, 2002, 49).

Günümüzde ise VÜ, anayasal güvence altında kamu tüzel kişiliğine sahiptirler. Anayasanın 130. maddesinde, kanunla gösterilen usul ve esaslara göre, kazanç anacına yönelik olmamak şartıyla, vakıflar tarafından devletin gözetim ve

denetimine tabi yüksek öğrenim kurumlarının kurulabileceği hükmü getirilmiştir (www.anayasa.gov.tr... 58&curID=59).

Vakıf yükseköğretim kurumunun en yüksek karar organı olan mütevelli heyet, vakıf yükseköğretim kurumunun tüzel kişiliğini temsil eder. Mütevelli heyet, vakıf yönetim organı tarafından devlet memuru olma niteliklerine sahip yükseköğretim görmüş adaylar arasından 5 yıl süreyle seçilen en az yedi üyeden oluşur. Mütevelli heyet üyeleri kendi aralarından bir başkan seçer. Mütevelli heyet üyelerinin isimleri Başkanlıkça Yükseköğretim Kuruluna bildirilir. Mütevelli heyet, yükseköğretim kurumunda görevlendirilecek yöneticiler ve öğretim elemanları ile diğer personelin sözleşmelerini yapar, atamalarını, terfilerini ve görevden alınmalarını onaylar, yükseköğretim kurumunun bütçesini kabul eder ve uygulamaları izler. Öğrencilerden alınacak ücretleri tespit eder. Ayrıca vakıfca hazırlanan yönetmelik hükümlerine göre diğer görevleri yürütür. Mütevelli heyet yetkilerini uygun gördüğü ölçüde başkana, rektöre veya yükseköğretim kurumunun diğer organlarına devredebilir. Mütevelli heyet başkanı, üye sayısı değiştirildiğinde veya yeni üyeler seçildiğinde Yükseköğretim Kuruluna bilgi verir (www.yok.gov.tr.../yonet35.html).

VÜ'nin kuruluşları ve faaliyetleri uzun zaman tartışılmış ardından Anayasa Mahkemesi kararı ile varlıkları güvence altına alınmış ve kanunla üniversite kurulabileceği hükmü bağlanmıştır. VÜ'nin kanuni çerçevesinin ayrı bir kanunla değil de, 1981 tarihli 2547 sayılı kanunda yapılan değişiklik ve eklerle belirlenmiş olması eleştiri konusu olmaktadır. Bu çerçevede, VÜ için özel kanuni düzenlemeler yapılması, bu kurumlara devlet tarafından verilen yardımın kaldırılması ve sıkı denetimin uygulanması önerilmektedir (Yükseköğrenim Özel İhtisas Raporundan akt. Kesik, 257-258).

Anayasa'nın 130. maddesinde (www.anayasa.gov.tr... 58&curID=59) belirtildiği üzere üniversite kurulması; devlet tarafından, yasayla kurulup, kamu tüzel kişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip olma şartlarını gerektirmektedir. Hatipoğlu'na göre (2002, 46), Türkiye'de kurulmuş bulunan özel üniversiteler, yasayla kurulma şartı dışındaki diğer üç koşulu taşımamaktadır. Anayasa Mahkemesi'nin vakıfların özel üniversite kuramayacaklarına dair kararı üzerine (www.anayasa.gov.tr...K1990/K1990-10.htm) 1991 yılından başlayarak, bugüne kadar vakıf üniversiteleri için 23 özel vakıf üniversitesi yasası çıkarılmıştır.

VÜ'nin hukuki durumlarından sonra kuruluş tarihlerine değinmek uygun olacaktır. İlk kurulan VÜ olan Bilkent Üniversitesi, 1984 yılında Hacettepe Üniversitesinin çeşitli vakıfları tarafından kurulmuştur. Bilkent'ten sonra kurulan VÜ ve kuruluş tarihlerini şu şekilde sıralamak mümkündür: Atılım 1997, Bahçeşehir 1998, Başkent 1994, Beykent 1997, Çankaya 1997, Doğuş 1997, Fatih 1996, Haliç 1998, Bilgi 1996, Kültür 1997, İstanbul Ticaret 2001, İzmir Ekonomi 2001, Kadir Has 1997, Koç 1992, Maltepe 1997, Okan 1999, Sabancı 1996, TOBB Ankara 2003, Ufuk 1999, Yaşar 2001 ve Yeditepe 1996. Görüleceği üzere Bilkent'ten sonra uzun yıllar hiç VÜ açılmadığı halde 1996-97 yıllarında birçok VÜ kurulmuş ve her geçen yıl sayıları artmıştır. Mevcut hükümetin (AKP) eğitimde liberal bir politika yürüttüğü varsayımından hareket edilirse, VÜ'nin daha da artabileceği düşünülebilir.

3. YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARININ FİNANSMANI

Eğitime yapılan harcamalar, ekonomik büyümeyi hızlandırmanın yanı sıra, üretimi artırır, kişisel ve sosyal gelişmeye katkı yaparak sosyal sınıflar arasındaki derin uçurumları ortadan kaldırır. Toplam mali kaynaklar içinde eğitime ne kadar pay ayrılacağı, her ülkede hükümetlerin alması gereken önemli bir karardır. YÖK raporuna göre (1999), 1995 yılında öğrenci başına yapılan harcamada dünya ortalaması, 3,370 ABD dolarıdır. Türkiye'de 1981 yılında örgün öğretimde öğrenci başına 2014 ABD doları bütçe ödeneği ayrılmış, bu değer 1993 yılında cumhuriyet tarihinin en yüksek değer olan 2658 dolara ulaşmış, ancak daha sonra yaşanan kriz ve devam eden etkileriyle sürekli olarak düşerek 1998'de 2002 dolara inmiştir. Görüleceği gibi, Türkiye öğrenci başına yapılan harcamada henüz dünya ortalamasına ulaşamamıştır. Yine yükseköğretim yatırım bütçelerinin de yaklaşık % 30-40'lık bir kısmı sağlık sektörüne (üniversite hastanelerine) aktarılmaktadır. Buna karşılık, tıp fakültesi öğrencileri, örgün öğretim öğrencilerinin % 4'ünü oluşturmaktadır. 1995-1999 yılları arasında üniversitelerin önerdikleri bütçe tekliflerinin ortalama olarak ancak % 37'si karşılanabilmiştir. 1998 yılı verilerine göre, üniversitelerin gelir kaynaklarının % 61'i bütçeden, %34'ü üniversiteler tarafından sağlanan döner sermaye ile diğer kaynaklardan ve % 5'i de öğrenci harçlarından sağlanmıştır (www.yok.gov.tr... bolum8.html). 2003 yılından itibaren döner sermaye gelirlerinde hazine payının % 9'dan % 15'e çıkarılması üniversite gelirlerinde önemli kayıplar oluşturmuştur. Döner sermaye gelirleri ve kamu finansmanı dışındaki kaynaklardan sağlanan diğer gelirler 2005 yılında devlet üniversitelerinin gelirlerinin %38'ini oluşturmaktadır. Üniversitelerin kamu kaynakları dışında kaynak oluşturmalarını teşvik edici düzenlemelerin yapılması ve kamu kaynakları dışında gelirlerin artırılması gerekir. Mali özerkliğin derecesi büyük ölçüde kamu kaynaklı gelirlere bağımlılığın oranının azalmasına bağlıdır. Kamu üniversitelerine kaynak sağlama bağlamında, ödeme gücüne sahip öğrencilerin kendi eğitimlerinin finansmanında payları cari maliyetlerin %40'ına kadar artırılarak önemli bir kaynak yaratılabilir (TED, 2006).

3.1. Vakıf Yükseköğretim Kurumlarının Finansmanı

2547 sayılı kanunun 68. maddesinde belirtildiği üzere VÜ'ler kar etme esasına göre faaliyet göstermediklerinden (www.yok.gov.tr...kanun2.html), arz ettikleri hizmetin sürdürülebilirliği ve diğer giderlerin karşılanabilmesi için öğrenci ücretlerinin yanısıra bağışlara da ihtiyaç duymaktadırlar. Vakıflarca kurulacak yükseköğretim kurumları, 2547 sayılı kanunun 56'ncı maddesinde yer alan mali kolaylıklardan, muafiyetlerden ve istisnalardan aynen istifade ederler ve bunlar emlak vergisinden muaf tutulurlar (www.yok.gov.tr...kanun2.html).

Öğrenci ücretlerinin giderlerini karşılayamadığı ve bağışların da yetersiz kaldığı durumlarda özel üniversitelerin varlıklarını sürdürebilmeleri için devlet yardımı almaları zorunlu hale gelmektedir. Kamu kaynaklarından tahsisat ise, idarenin siyasi amaçlı müdahalesi ve dolayısıyla, bilimsel özerkliklerini kaybetme tehlikesini de beraberinde getirmektedir (Kesik, 249, 2003).

3. 2. Vakıf Yükseköğretim Kurumlarına Sağlanan Devlet Yardımı

2547 sayılı kanunun ek madde 18'in birinci fıkrasında, vakıflar tarafından kurulan yükseköğretim kurumlarına hazinenin tesis ve arazilerinin bakanlar kurulu kararıyla tahsis edilebileceği belirtilirken; ikinci fıkrada ise, vakıf yükseköğretim kurumlarına kendi bütçesinde öngörülen miktarın % 45'ine kadar devlet bütçesinden yardım öngörülmektedir. Vakıflarca kurulmuş yükseköğretim kurumlarından eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetlerini en az iki eğitim-öğretim yılı sürdürmüş olanlara, talepleri halinde o yükseköğretim kurumunun eğitim-öğretim, araştırma, kütüphane ve yatırım masrafları ile diğer cari harcama kalemleri için Yükseköğretim Kurulunun önerisi ve Milli Eğitim Bakanlığının görüş ve aracılığıyla, Bakanlar Kurulunca tespit edilecek esaslara göre, kendi bütçesinde öngörülen miktarın % 45'ini geçmemek kaydıyla her yıl Devlet yardımı yapılır (www.yok.gov.tr.../yonet35.html). Yapılacak olan bu devlet yardımı, kamu yükseköğrenim kurumlarına o yıl için tahsis edilen toplam bütçe ödeneklerinin örgün öğrenci sayısına bölünmesiyle elde edilecek tutarın, ilgili vakıf yüksek öğrenim kurumuna devam eden örgün öğrenci sayısı ile çarpılması sonucu bulunacak miktarın % 30'unu geçmemesi gerekmektedir (Kesik, 254, 2003).

Bakanlar Kurulunca esaslar tespit edilirken yardımın yapılacağı yükseköğretim kurumunun araştırma ve çalışmalarının düzeyleri dikkate alınır. Devlet yardımı Milli Eğitim Bakanlığının görüş ve aracılığı ile Bütçe Kanunu'nda her yıl bu maksatla tesis olunan ödenekten iki eşit taksit halinde Maliye ve Gümrük Bakanlığınca yapılır. Yardım alan yükseköğretim kurumu her yıl Nisan ayı sonuna kadar bir önceki yılın gelir ve giderlerini Maliye ve Gümrük ve Milli Eğitim Bakanlıkları ile Yükseköğretim Kuruluna göndermek zorundadır (www.yok.gov.tr.../yonet35.html).

Devletin, VÜ'ne devlet yardımı yapılması sosyal devlet anlayışının bir gereği olup olmadığı sorgulanmaktadır. Bu konudaki tartışmalara Anayasa Mahkemesi, 29.06.1992 tarihli ve 1992-42 sayılı kararı ile açıklık getirmiştir. Söz konusu kararda, VÜ'nin kurulmasında temel amacın, mali kaynaklarının kurucu vakıf tarafından sağlanması gerektiği belirtilmiştir. Bu nedenle, VÜ'ne devletin yapacağı yardımın kamusal mükellefiyet olarak görülmemesi gerektiği belirtilmiştir (www.anayasa.gov.tr...K1992-42.htm). Hatipoğlu (2002, 47), vakıf üniversitelerine kamu kaynaklarından çok yüksek değerde taşınmaz mal ve para desteği sağlandığını belirtmiş; buna karşın, üniversitelerin yönetiminde ve mütevelli heyetlerinde, kamu temsilcisinin bile olmadığını belirtmiştir. Bundan dolayı Hatipoğlu, vakıf üniversitelerine verilen devlet desteğinin kaldırılması gerektiğini belirtmiştir. Tablo 1.'de VÜ'nin 1993 - 2003 yılları arasında devletten aldıkları yardım miktarları gösterilmektedir.

Tablo 1. Vakıf Üniversitelerinin 1993 - 2003 Yılları Arasında Devletten Aldıkları Yardım Miktarları

Üniversite	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003*
Bilkent	153	253	515	1.101	1.325	2.130	3.172	3.400	3.192	2.104
Koç			37	102	281	226	510	510	550	443
Başkent	23	95	18	338	144	537	1.750	1.750	1.515	
Yeditepe						862			2.082	
Fatih										
İst. Bilgi										
Işık						165				
Maltepe								575	520	
İst. Kültür										438
Doğuş										275
Çankaya										504
Çağ								222	176	117
Beykent								260	337	399
Atılım									414	298
Kadir Has								330		
Sabancı								210	378	335
Toplam	176,6	348	570	1.540	1.75	3.920	6.865	7.257	9.164	4.913

Kaynak: Kesik, A. (2003). *Yükseköğretimde Yeni Bir Finansman Modeli Önerisi: "Bütünsel Model"*. Ankara: Maliye Bakanlığı APK Başkanlığı Yayınları No: 2003/362. * 2003 yılı verileri Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müd. Yard. Dr. Ahmet Kesik'ten mail yoluyla alınmıştır.

Tablo 1'deki veriler incelendiği zaman, VÜ içinde 1993-2003 yıllarında en fazla yardımı en eski ve en çok lisans öğrencisine sahip Bilkent Üniversitesi almıştır. Ayrıca Fatih ve Bilgi üniversiteleri devletten hiç yardım alamamışlardır. Maltepe ve Yeditepe üniversitelerine yapılan yardım da yıllara göre istikrarsızlık göstermektedir. Tabloda dikkat çeken başka bir nokta da VÜ'ne yapılan yardım 1994-2002 yılları arasında sürekli olarak artarken 2003 yılında önceki yıla göre neredeyse yarıya kadar düşürülmüştür. Bunun sebebi olarak da 2001 yılında yaşanan kriz ve o zamanın hükümetinin geleceği konusundaki belirsizlik olabilir. Tablo 1'deki veriler de dikkate alınırsa yüksek lisans ve doktora programları da dahil olmak üzere, öğrenci başına ortalama 1.6 milyar lira devlet yardımı yapıldığı görülmektedir. Ancak devlet bütçesinden yapılan yardım tutarının VÜ'nin yıllık gelirleri içindeki payının % 3-4 civarında olduğunu da gözönünde bulundurmakta yarar vardır.

VÜ'ne yapılan devlet yardımının anlamlılık düzeyini daha açık bir şekilde ortaya koymak için bazı devlet üniversitelerinin bütçelerine de bakmak yararlı olabilir. Tablo 2.'de 2002-2003 eğitim öğretim yılında bazı devlet üniversitelerinin öğrenci sayıları ve 2003 yılı bütçeleri gösterilmektedir.

Tablo 2.'den de görüleceği üzere, 13.549 öğrencisi olan Pamukkale Üniversitesi'nin 40.159.000.000.000 ₺, 58.346 öğrencisi olan İstanbul

Üniversitesi'nin ise 226.846.000.000.000 TL bütçesi olmuştur. Tablo 1. ve Tablo 2.'deki veriler çerçevesinde, devlet üniversitelerinin bütçeleriyle VÜ'nin devletten aldıkları yardımı kıyaslamak gerekirse, VÜ'nin aldıkları yardım miktarının özellikle 2003 yılında devlet üniversitelerinin bütçeleriyle kıyaslanamayacak kadar az olduğu görülmektedir.

Tablo 2. 2002-2003 Eğitim Öğretim Yılında Bazı Devlet Üniversitelerinin Öğrenci Sayıları ve 2003 Yılı Başlangıç Bütçeleri

Üniversite	Öğrenci Sayısı (2003)	Bütçe (Milyar)
Abant İzzet Bay.	22.405	40.205
Ankara	43.615	187.459
Fırat	17.001	76.386
İstanbul	58.364	226.846
19 Mayıs	27.671	63.950
Pamukkale	13.549	40.159

Kaynak: www.bumko.gov.tr/WEBgerekce/2004bolum2tablo4ab.htm;
www.yok.gov.tr/istatistik.

Friedman'a göre özellikle üniversite eğitime yapılacak yardımlar, kamu ya da özel üniversiteler olarak kurumlara değil, kendi seçecekleri bir kurumda kullanabilmek üzere bireylere (öğrencilere) verilebilmelidir. Kamu üniversitelerinde de eğitim harcamalarını kapsayacak düzeyde eğitim fiyatlandırılmalı ve böylece devlet desteği görmeyen okullarla eşit koşullarda rekabete girmeleri sağlanmalıdır. Bu tür düzenlemelerin benimsenmesi Friedman'a göre çeşitli türdeki üniversite ve kolejler arasında daha etkili bir rekabete ve kaynakların daha verimli kullanımına yol açacaktır (Tural, 207-208, 2002).

4. GELİŞMİŞ VAKIF ÜNİVERSİTELERİNİN YILLARA GÖRE GELİR VE GİDERLERİ

Gelişmiş VÜ'nin 2000, 2001 ve 2002 yıllarına göre, gelir ve gider bütçeleri Tablo 3. de verilmiştir.

Tablo 3.'den de görüleceği gibi, VÜ'nin birçoğunun gelirlerinin yarısından fazlasını öğrenci harçlarından elde ettikleri anlaşılmaktadır. Yine Tablo 4.'den de görüleceği gibi, Başkent Üniversitesi'nin 2002 yılında 34.457.000.000.000 TL geliri olup, 26.286.000.000.000 TL de gideri olmuş, buna göre de 8.171.000.000.000 TL bütçe fazlalığı ortaya çıkmıştır. Bilkent Üniversitesi'nin 2002 yılında 99.012.000.000.000 TL geliri olup, 99.012.000.000.000 TL de gideri olmuştur. Görüleceği üzere Bilkent Üniversitesi'nin gelirleriyle giderleri tam olarak denkleştirilmiştir. Bilgi Üniversitesi'nin 2002 yılında 40.013.000.000.000 TL geliri olup, 44.814.000.000.000 TL de gideri olmuş, buna göre de 4.801.000.000.000 TL bütçe açığı ortaya çıkmıştır. Koç Üniversitesi'nin 2002 yılında 39.700.000.000.000 TL geliri olup, 39.700.000.000.000 TL de gideri olmuştur. Görüleceği üzere Bilkent Üniversitesi gibi Koç Üniversitesi'nin de gelirleriyle giderleri tam anlamıyla denkleştirilmiştir. Sabancı Üniversitesi'nin 2002 yılında 59.032.000.000.000 TL geliri

olup, 55.596.000.000.000 TL de gideri olmuş, buna göre de 3.436.000.000.000 TL bütçe fazlalığı ortaya çıkmıştır.

Tablo 3. Gelişmiş Bazı Vakıf Üniversitelerinin 2000, 2001 ve 2002 Yıllarına Ait, Gelir ve Giderleri

(Milyar TL)

Üniversite	Gelir Kalemleri	Yıllar			Gider Kalemleri	Yıllar		
		2000	2001	2002		2000	2001	2002
Başkent	Yardım Yat. Gel.				Personel	4.956	9.496	13.603
	Ar- Ge geliri	29	56	978	Diğer Cari	3.265	6.642	10.376
	Öğrenci Harçları	10.287	22.822	33.250	Yatırım	5.404	3.264	2.306
	Diğer Gelirler	38	35	184	Transfer			
	Toplam	10.355	22.914	34.457	Toplam	13.626	19.403	26.286
Bilkent	Yardım Yat. Gel.	25.688	13.661	8.650	Personel	18.063	27.785	38.222
	Ar- Ge geliri	941	1.429	2.918	Diğer Cari	17.887	32.742	44.958
	Öğrenci Harçları	25.672	46.866	62.022	Yatırım	39.335	36.295	15.831
	Diğer Gelirler	22.984	34.865	25.421	Transfer			
	Toplam	75.286	96.822	99.012	Toplam	75.286	96.822	99.012
Bilgi	Yardım Yat. Gel.	6	208	581	Personel	5.285	10.479	17.358
	Ar- Ge geliri				Diğer Cari	4.852	9.320	14.085
	Öğrenci Harçları	7.951	20.693	31.313	Yatırım	3.950	4.773	4.967
	Diğer Gelirler	1.629	2.790	8.119	Transfer	669	2.145	8.404
	Toplam	9.586	23.691	40.013	Toplam	14.756	26.717	44.814
Koç	Yardım Yat. Gel.	45.355	23.692	17.593	Personel	6.177	12.850	19.741
	Ar- Ge geliri				Diğer Cari	3.869	9.779	14.569
	Öğrenci Harçları	4.436	11.773	20.013	Yatırım	40.432	18.834	5.390
	Diğer Gelirler	686	5.728	2.094	Transfer			
	Toplam	50.477	41.463	39.700	Toplam	50.478	41.463	39.700
Sabancı	Yardım Yat. Gel.	10.806	4.796	3.300	Personel	6.465	13.253	20.305
	Ar- Ge geliri	98	285	1.040	Diğer Cari	10.004	17.720	23.870
	Öğrenci Harçları	1.115	3.544	7.133	Yatırım	23.999	26.704	11.421
	Diğer Gelirler	34.664	48.010	47.559	Transfer			
	Toplam	46.683	56.635	59.032	Toplam	40.468	57.677	55.596
Yeditepe	Yardım Yat. Gel.				Personel	7.077	15.324	21.280
	Ar- Ge geliri				Diğer Cari	3.073	17.485	11.106
	Öğrenci Harçları	17.573	36.462	53.631	Yatırım	37.209	16.502	8.729
	Diğer Gelirler	19.870	28.029	28.907	Transfer			
	Toplam	37.444	64.491	82.538	Toplam	47.359	49.311	41.115

Kaynak: Kesik, A. (2003). *Yükseköğretimde Yeni Bir Finansman Modeli Önersi: "Bütünsel Model"*. Ankara: Maliye Bakanlığı APK Başkanlığı Yayınları No: 2003/362. s.370-371.

Son olarak Yeditepe Üniversitesi'ne 2002 yılındaki gelir ve gider bütçesine baktığımız zaman 82.538.000.000.000 TL geliri, 41.115.000.000.000 TL'de gideri olduğu ve 41.423.000.000.000 TL bütçe fazlalığı ortaya çıkmıştır.

Bütçesi en çok fazla veren VÜ sırasıyla Yeditepe Üniversitesi (41.423.000.000.000 TL), Çankaya Üniversitesi (20.495.000.000.000 TL), Başkent Üniversitesi (8.172.000.000.000 TL) ve Doğu Üniversitesi (3.667.000.000.000 TL) dir. Tablo 4.'den de görüleceği üzere Yeditepe Üniversitesi bütçesi 2002 yılında en çok fazla veren VÜ olduğu halde devletten 2.082.000.000.000 TL yardım almıştır. Yine Başkent Üniversitesi'nin de 2002 yılı bütçesinde çok miktarda fazla verdiği halde devletten yardım almıştır. Bu sonuca göre, devletin VÜ'ne yapacağı yardımın

kriterlerini tekrar gözden geçirmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. VÜ'nün finansmanından sonra öğrenci ve öğretim elemanı sayılarına da değinmek uygun olacaktır.

Finansman bakımından VÜ'nün gelir kalemleri içinde önemli bir yer tutan öğrenci harçları nasıl belirlenmektedir?

5. VAKIF ÜNİVERSİTELERİNDE ÖĞRENCİ HARÇLARI

Özel yükseköğretim kuruluşlarının en önemli gelir kaynağını, öğrencilerin eğitim hizmeti karşılığında ödediği öğrenci harçları oluşturur. Burada harç ve fiyat ayırımına dikkat çekmekte yarar vardır. "Harçlar özü itibarıyla üretilen bir birim maliyetinin, kısmen ya da tamamen kullanıcıya ödetilmesi anlamındadır. Buna karşılık olarak fiyatlar, ekonomik rantı yani karları da içerebilir (Akalin, 1997'den akt. Tural, 2006, 2002).

Bilindiği üzere VÜ gelirlerinin büyük çoğunluğunu öğrencilerden alınan harçlardan sağlanmaktadır. 2003-20004 eğitim-öğretim yılında VÜ'nde öğrencilerden alınan harç miktarları Tablo 4.'de gösterilmektedir.

Tablo 4. 2003-20004 Eğitim-Öğretim Yılında Vakıf Üniversitelerinde Öğrencilerden Alınan Harç Miktarları

Üniversite	Harç Ücreti
Atılım	Tüm bölümler ve hazırlık sınıfı: 5.000 US \$
Bahçeşehir	Tüm lisans programları: 10.800.000 TL.+KDV, Meslek Yüksek Okulu (MYO): 8.000.000 TL. + KDV
Başkent	Tüm programlar: 5.000 US \$
Beykent	Lisans prog.: 4.900 US \$, İngilizce haz.: 3.500 US \$, MYO: 2.300.000 TL.
Bilkent	Tüm prog.: 6.000 US \$ + % 8 KDV
Çağ	Tüm prog.: 9.250.000 TL. + KDV
Çankaya	Tüm prog.: 4861 US \$ + % 8 KDV
Doğuş	Öğretim dili İngilizce olan lisans prog.: 12.600.000.000 TL., MYO: 7.200 TL. Öğretim dili Türkçe olan lisans prog.: 11.100.000.000 TL.
Fatih	Müh. MİM.ve İK İd. Bil. prog.: 6.000 US \$, Lisans haz.: 5.000 US \$, Fen-Edb. Prog. 4.000 US \$, MYO: 2.800 US \$.
Haliç	Müh. prog.: 6.750 US \$, Sosyal bil. prog.: 4.500 US \$, Hems. YO: 2.500 US \$
Işık	Tüm prog.: 7.000 US \$.
İst. Bilgi	Tüm prog.: 14.000.000.000 TL., MYO: 7.000.000.000 TL.
İst. Ticaret	Tüm lisans prog.: 10.000.000 TL., MYO: 6.500.000 TL.
İz. Ekonomi	Tüm lisans prog.: 5.500 US \$ + KDV, MYO: 5.250.000.000 TL + KDV.
Kadir Has	Tüm prog.: 6.000 US \$, İngilizce haz.: 5.000 US \$, MYO: 4.000 US \$
Koç	Müh. prog.: 12.000 US \$, diğer prog.: 11.500 US \$, Sağlık YO: 3.000 US \$
Maltepe	Lisans prog.: 11.000.000.000 TL. + KDV, Tıp: 15.000.000.000 TL. + KDV, MYO: 6.000.000.000 TL. + KDV.
Okan	Tüm Lisans prog.: 6.000 US \$, İngilizce haz. ve YO: 4.000 US \$
Sabancı	Tüm prog.: 10.500 US \$.
Ütük	Tıp: 6.500 US \$, diğer prog.: 5.000 US \$
Yaşar	Tüm lisans prog. ve haz.: 5.400 US \$ + KDV, MYO: 4.900.000.000 TL. + KDV
Yeditepe	Diş hek.: 12.500 US \$, Tıp: 10.500 US \$, Müh., MİM., Ecz.: 7.500 US \$, Fen-Edb., Güz. San., İK İd. Bil., İletişim, Hukuk: 6.000 US \$.

Kaynak: <http://www.osym.gov.tr/altyapi/dosyagoster.aspx?DIL=1&BELGEANAH=2368&DOSYASIM=tablo34KOSul.pdf>

Tablo 4'den de görüleceği üzere, Koç (11.500-12.000 US \$) ve Sabancı (10.500 US \$) üniversiteleri öğrencilerinden en yüksek harç alan üniversiteler iken; Beykent (4.900 US \$) ve Fatih ile Atılım (5.000 US \$) üniversiteleri de öğrencilerinden en az harç alan üniversitelerdir. Üniversitelerde alınan harç miktarları 4.900 US \$'dan 12.500 US \$'a kadar değişmektedir. Tüm üniversitelerde Meslek Yüksek Okullarında lisans programlarına oranla yaklaşık % 20-50 arasında daha az harç ücreti alınmaktadır. Dikkat çekilen diğer bir nokta da bazı üniversitelerde, tıp, diş hekimliği, eczacılık ve mühendislik-mimarlık programlarından diğer programlara oranla daha fazla harç ücreti alınmaktadır. Bu programların mezuniyet sonrası yüksek gelir ve statü getirme olasılığı, fen-edebiyat ve sosyal bilimler programlarına oranla daha yüksek olduğu için daha pahalı oldukları ileri sürülebilir. Bu programların pahalı olmasının başka bir sebebi de, tıp ve mühendislik eğitiminin fen-edebiyat ve sosyal bilimler programlarına oranla daha pahalı olması olabilir.

6. VAKIF ÜNİVERSİTELERİNİN ÖĞRENCİ VE ÖĞRETİM ELEMANI SAYILARI

VÜ'nün öğrenci ve öğretim elemanı sayıları ile bunların devlet üniversitelerindeki öğrenci ve öğretim elemanı sayısına oranları aşağıdaki yan başlıklarda verilmiştir.

6.1. Lisans Öğrenci Sayıları ve Fakültelelere Göre Dağılımları

2002-2003 Eğitim Öğretim yılında VÜ'nün fakültelelere göre öğrenci sayıları Tablo 5.'de verilmiştir (www.yok.gov.tr).

Tablo 5. 2002-2003 Eğitim Öğretim Yılında Vakıf Üniversitelerinin Fakültelelere Göre Öğrenci Sayıları

Fakülteler	Üniversiteler									
	Atılım	Bahçeşehir	Başkent	Beykent	Bil kent	Çankaya	Doğuş	Fatih	Haliç	Toplam
Fen-Edb.	120	48	304	146	639	198	42	669	249	1776
İşletme	569	356			639				259	1823
Müh. MİM.	545	469	730	356	1553	971	690	503	393	6210
Hukuk		140	617		138	711				1606
İletişim		363	330							693
Eğitim			282							282
İK İd. Bil.			959	419	1974	961	585	814		5712
Sağlık Bil.			398							398
Tıp			191							191
Güzel Snt.				575	997					1572
Fen					359					359
İnsani Bil.					576					576
Müzik Sahne San.					237					237
Yüksek. O.	9	685	971	861	2699	99	234	359	243	6160
Toplam	1243	2060	4782	2357	9172	2940	1551	2345	1144	27595
Fakülteler	Üniversiteler									
	Işık	Bilgi	Kültür	İzmir Ekon.	Kadir Has	Koç	Maltepe	Sabancı	Yedi tepe	Toplam
Fen-Edb.	286	891	292	62	40	333	92		671	2667
Müh.	846		803		332	471	448	762	1396	5058
Hukuk		676	416				454		434	1980
İletişim		1996					460		785	3241

İk. İd. Bil.	415	2701	403	521	443	1009	105	459	1905	7961
Eczacılık									50	50
Tıp					154		95		268	517
Güzel Snt.			150						1441	1591
Yüksek Ö.		356	547	647	554	76	552		1940	1672
Toplam	1547	6620	2611	1230	1523	1889	2206	1221	8890	27737

Kaynak: <http://www.yok.gov.tr/hakinda/2002-2003os.xls>'den uyarlanmıştır.

Tablo 5.'ten de anlaşılacağı üzere Türkiye'de 2002-2003 eğitim öğretim yılında VÜ'nde okuyan toplam (Ufuk, Yaşar, İst. Ticaret ve Çağ Üniversiteleri de dahil edilirse) 57213 lisans öğrencisi vardır. VÜ'nde okuyan öğrencilerin fakülterlere göre sayısı ve oranına bakılırsa, fen – edebiyat fakültelerinde 4443 (% 8), işletme ve iktisadi ve idari bilimler fakültelerinde 15496 (% 28), mühendislik ve mimarlık fakültelerinde 11268 (% 20), hukuk fakültelerinde 3586 (% 6), iletişim fakültelerinde 3934 (% 7), tıp fakültelerinde 708 (% 1,2), güzel sanatlar fakültelerinin 3163 (% 5,7) ve meslek yüksekokullarının da 10832 (% 19,5) öğrencisi olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre, VÜ'nde okuyan öğrenciler en çok işletme ve iktisadi idari bilimler fakülteleri (% 28) ile mühendislik ve mimarlık fakültelerini (% 20) tercih etmişlerdir. Bunun sebebi, adı geçen fakültelerden mezun olanların piyasada iyi maaş ile iş bulma olanaklarının diğer fakülterlere oranla daha yüksek olması ile açıklanabilir (www.yok.gov.tr...2002-2003osxls).

Ticaretin her zaman ön planda olması, işletme eğitimine verilen önemi artırmaktadır. Özellikle işletme yüksek lisans (MBA) eğitimi veren programlar, pek çok ülkede talep görmektedir. Türkiye'de de MBA eğitimi veren üniversitelerin sayısında bir artış gözlenmektedir. Yurtdışı üniversitelerle işbirliği yoluna giden yükseköğretim kurumları, MBA programlarını geliştirmektedirler. Profesyoneller için işletme yüksek lisans programına, genelde üst düzey şirket yetkilileri ve çalışanlar katılmaktadır. 2 senelik bir MBA programının yaklaşık 15 bin dolar olduğunu belirten Bilgi Üniversitesi MBA Programları Direktörü İsmail Ertürk, tam zamanlı MBA programlarına ise, lisans eğitimlerini tamamlamış ve lisansüstü eğitim sınavına (LES) girmiş öğrencilerin katılabileceğini belirtmiştir (<http://www.milliyet.com.tr/ozel/universite/haber/3.html>).

Üniversitelere göre lisans öğrenci sayılarına bakılırsa, Bilkent Üniversitesi 9172, Yeditepe Üniversitesi 8890, Bilgi Üniversitesi 6620 ve Başkent Üniversitesi de 4782 öğrenci ile VÜ içinde en yüksek öğrenci sayıları ile dikkat çekmektedirler. Diğer yandan Ufuk (70) ve Yaşar (52) üniversiteleri de öğrenci sayısının düşük olması bakımından dikkat çekmektedir.

6.2. Lisansüstü Öğrenci Sayıları

Tablo 6.'da 2002-2003 eğitim öğretim yılında VÜ'ne kayıtlı lisansüstü öğrenci sayıları gösterilmektedir (www.yok.gov.tr).

Tablo 6. 2002-2003 Eğitim Öğretim Yılında Vakıf Üniversitelerinde Lisansüstü Eğitim Programlarına Kayıtlı Öğrenci Sayısı

Üniversite	Toplam Lisansüstü Öğrenci Sayısı	Y. Lisans Öğrenci Sayısı	Doktora Öğrenci Sayısı	Üniversite	Toplam Lisansüstü Öğrenci Sayısı	Y. Lisans Öğrenci Sayısı	Doktora Öğrenci Sayısı
Atılım	161	161		Bilgi	920	920	
Bahçeşehir	45	45		Kültür	77	77	
Başkent	250	231	19	İst. Ticaret	135	135	
Beykent	115	115		İz. Ekonomi	50	50	
Bilkent	910	632	278	Kadir Has	154	154	
Çankaya	178	178		Koç	151	151	
Doğuş	129	129		Maltepe	147	147	
Fatih	278	278		Sabancı	266	213	53
Işık	237	192	45	Yeditepe	2554	2466	88
Genel Toplam	6757	6274	483				

Kaynak: <http://www.yok.gov.tr/hakinda/2002-2003lu.xls>'den uyarlanmıştır.

Tablo 6.'daki verilerden de anlaşılacağı üzere, VÜ'nde lisansüstü eğitim alan öğrenci sayısı toplam 6757'dir. Bu öğrencilerin 6274'ü (% 92) yüksek lisans ve 483'ü (% 8) de doktora programına kayıtlıdır. Oranlardan da anlaşılacağı üzere VÜ'nde lisansüstü eğitim programlarında yüksek lisans programları büyük ağırlık teşkil etmektedir. Lisansüstü eğitim programlarında en yüksek öğrenciye sahip üniversitelere bakılırsa, Yeditepe Üniversitesi 2554, Bilgi Üniversitesi 920 ve Bilkent Üniversitesi de 910 öğrenci ile diğer üniversiteler arasında sayı bakımından çoğunluğu oluşturacak kadar dikkat çekmektedir. Özellikle Yeditepe Üniversitesi'nin hem lisans hem de lisansüstü eğitim programlarında öğrenci sayısı bakımından büyük bir atılım yaptığını söylemek mümkündür.

VÜ'ndeki doktora programları sadece beş üniversitede (Başkent, Bilkent, Işık, Sabancı ve Yeditepe) mevcuttur. Doktora programlarında Bilkent Üniversitesi 278 öğrenci (% 57) ile VÜ'ndeki tüm doktora öğrencilerinin yarısından fazlasına sahiptir. Bu sonuçta Bilkent Üniversitesinin ilk kurulmuş köklü bir VÜ olmasının etkisi sözkonusu olabilir. Bu sonuç VÜ'nin üniversitelerin varlık amaçlarından birisi olan araştırma eğitimine yeterli düzeyde önem vermediklerini ortaya koymaktadır. VÜ'nin birçoğu doktora programlarına yeterli ilgiyi göstermemekte veya bu programlara yeterli talep gelmediğini söylemek mümkündür. Doktora programları uzun süren, çok fazla emek gerektiren ve piyasadan çok öncelikli olarak bilim adamı yetiştiren paralı programlar olmalarından dolayı pek tercih edilmemekte; bu durum da VÜ'nin doktora programlarına yeterli ilgiyi göstermemelerine sebep olabilir. Çünkü VÜ daha çok liberal ekonominin gereği piyasa ekonomisine göre çalışmaktadırlar. Piyasaya mekanizması doğrultusunda master düzeyinde eğitimin yeterli olması da doktora programlarına olan ilginin azlığını, sebebi olarak açıklanabilir.

6.3. Yıllara Göre Öğrenci Sayıları ve Oranları

Tablo 7.'de vakıf VÜ'ndeki öğrenci sayıları ve oranlarının yıllara göre dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 7. Vakıf Üniversitelerindeki Öğrenci Sayıları ve Oranlarının Yıllara Göre Dağılımı

Öğrenim Yılı	Lisans Öğrenci Sayısı	Toplam İçinde Oranı (%)	Yüksek Lisans Öğrenci Sayısı	Toplam İçinde Oranı (%)	Doktora Öğrenci Sayısı	Toplam İçinde Oranı (%)	Vakıf Üniversitesi Sayısı
1997-1998	19.988	2,4					15
1998-1999	27.367	3,1					15
1999-2000	36.244	3,9	2.769	5,2	230	1,2	18
2000-2001	46.022	4,6	4.267	6,6	255	1,2	18
2001-2002	49.510	4,7	5.734	7,8	305	2,2	22
2002-2003	57.001		6.274		483		23

Kaynak: Kesik, A. (2003). *Yükseköğretimde Yeni Bir Finansman Modeli Önerisi: "Bütünsel Model"*. Ankara: Maliye Bakanlığı APK Başkanlığı Yayınları No: 2003/362.

Tablo 7.'deki sonuçlardan da anlaşılacağı üzere, VÜ'nin yükseköğretim içindeki lisans ve lisansüstü öğrenci oranları ve sayıları yıllara göre gittikçe artış göstermektedir. 1998'den 2003 yılına kadar geçen 6 yıllık sürede öğrenci sayıları yaklaşık olarak iki katına çıkmıştır. Öğrenci sayılarında sonra VÜ'ndeki öğrenci öğretim elemanı oranlarına bakmak uygun olacaktır.

7. VAKIF ÜNİVERSİTELERİNDE ÖĞRETİM ELEMANI SAYISI

1999, 2000 ve 2001 yıllarında VÜ'ndeki öğretim elemanı (uzman, araş.gör., çevirici, planlamacı dahil değil), öğrenci sayısı ve bunların oranları Tablo 8.'de verilmiştir.

Tablo 8.'den anlaşılacağı üzere, 1999-2000 eğitim-öğretim yılında VÜ'nde öğrenim gören öğrenci sayısı 39.243, öğretim elemanı sayısı 2.791 ve öğrenci başına düşen öğretim elemanı sayısı da 14'tür. Aynı tarihte Devlet üniversitelerinde öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı 30 olarak ortaya çıkmıştır. 2000-2001 eğitim-öğretim yılında VÜ'nde öğrenim gören öğrenci sayısı 50.545'ye, öğretim elemanı sayısı 3.024'e ve öğrenci başına düşen öğretim elemanı sayısı da 17'ye yükselmiştir. Aynı tarihte Devlet üniversitelerinde öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı 31 olarak ortaya çıkmıştır. Son olarak 2002-2003 eğitim öğretim yılında ise, VÜ'nde öğrenim gören öğrenci sayısı 63.970'e, öğretim elemanı sayısı 3.095'e ve öğrenci başına düşen öğretim elemanı sayısı da 21'e yükselmiştir. Bu sonuçlara göre devlet üniversiteleri ile VÜ'ni karşılaştırmak gerekirse ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısının öğretimin kalite unsurlarından biri olduğu varsayılırsa, mevcut durum devlet üniversiteleri ile VÜ arasında kalite farkını ortaya çıkarmaktadır. Buna göre VÜ'nde etkinlik sağlanırken; bu durum da devlet üniversitelerinde okuyan öğrenciler ile VÜ'nde okuyan öğrenciler arasında eşitsizlik durumunu ortaya çıkarmaktadır.

VÜ'nde öğretim elemanı başına düşen öğrenci oranı tarihi gelişim içinde değerlendirilirse, 1986 yılında 10 olan oran, 1987-1995 yılları arasında 28-12 olarak karışık bir seyir izlemiştir; 1996 yılında 11 olan oran, istikrarlı ve sürekli bir artışla 2003 yılında 21'e yükselmiştir (Kesik, 342 Ek3/2, 2003). Bu sonuç VÜ'nde öğretim kalitesinin düşmesine neden olabileceği gibi; durumun bu şekilde devam etmesi VÜ'ni devlet üniversiteleri seviyesine yaklaştıracaktır. Bu durum da, VÜ'nin etkinliğinin düşmesine sebep olabilecek iken; devlet üniversitelerinde okuyan öğrenciler ile VÜ'nde okuyan öğrenciler arasında var olan eşitsizliği giderme yönünde bir eğilim göstermektedir.

Tablo 8. Yıllara Göre Vakıf Üniversitelerindeki Öğretim Elemanı, Öğrenci Sayısı ve Oranları

Üniversite	1999-2000			2000-2001			2002-2003*		
	Öğrenci Sayısı (A)	Öğretim El. Say. (B)	A/B	Öğrenci Sayısı (A)	Öğretim El. Say. (B)	A/B	Öğrenci Sayısı (A)	Öğretim El. Say. (B)	A/B
Atılım	687	70	10	1.117	88	13	1404	91	15
Bahçeşehir	290	35	8	764	44	17	2105	91	23
Başkent	3.469	314	11	4.578	337	14	5032	294	17
Beykent	876	69	13	1.268	94	13	2472	104	24
Bilkent	10.322	944	11	10.855	972	11	10082	777	13
Çağ	622	36	17	756	38	20	788	26	30
Çankaya	1.992	94	21	2.606	104	25	3118	102	30
Doğuş	1.057	37	29	1.555	28	56	1680	57	16
Fatih	3.467	138	25	3.622	184	20	2623	144	18
Haliç	249	43	6	669	42	16	1144	92	12
Işık	1.150	68	17	1.548	71	22	1784	61	29
Bilgi	5.200	309	17	6.498	287	23	7540	357	21
Kültür	1.221	35	35	1.844	106	17	2688	139	19
İst. Ticaret							894	44	20
İz. Ekonomi							1280	34	38
Kadir Has	458	92	5	1.056	106	10	1677	81	21
Koç	1.106	1598	11	1.405	127	11	2040	102	20
Maltepe	768	70	11	1.278	76	17	2323	80	29
Sabancı	297	67	4	699	69	10	1487	162	9
Ufuk							70	9	8
Yaşar							52	6	9
Yeditepe	6.012	272	22	8.427	251	34	11687	242	48
Toplam	39.243	2.791	14	50.545	3.024	17	63.970	3.095	21

Kaynak: Kesik, A. (2003). *Yükseköğretimde Yeni Bir Finansman Modeli Önerisi: "Bütünsel Model"*. Ankara: Maliye Bakanlığı APK Başkanlığı Yayınları No: 2003/362. s.361; *<http://www.yok.gov.tr/hakkinda/2002-2003oelm.xls>; <http://www.yok.gov.tr/hakkinda/2002-2003lu.xls>; <http://www.yok.gov.tr/hakkinda/2002-2003os.xls>

8. SONUÇ ve ÖNERİLER

Ülkemizde genç nüfus oranının hayli yüksek olmasıyla birlikte, eğitimin öneminin artması ve iyi bir iş için üniversite eğitiminin kaçınılmaz olduğu algısı yükseköğrenime olan talebi her geçen gün artırmaktadır. Yönlendirme sistemindeki yanlışlıkların da etkisiyle bu durum üniversite kapılarında yığılmalara sebep olmaktadır. Kamu üniversitelerinin bu ihtiyacı karşılamada yetersiz kalması VÜ'ne olan talebi artırmaktadır. Kuşkusuz VÜ'nin varlığı kuşkusuz yükseköğretimdeki etkinliği artırmaktayken; parası olmayanların bu eğitimden yararlanamamasından dolayı bu durum toplum da eşitsizliğe neden olmaktadır. VÜ'nden yararlanan kesimlerin genişletilmesi; ağırlıklı olarak iyi iş sağlayan programlar yanında topluma değer katacak bölüm ve fakültelerin de VÜ'nde yer alması ve bilim adamı yetiştiren lisansüstü programlara da ağırlık verilmesiyle birlikte VÜ'nin Türk yükseköğretimine ciddi katkılar sağlaması olanaklıdır.

KAYNAKLAR

HATIPOĞLU, Tahir, "Vakıf Üniversiteleri." *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, Yıl 2002, Sayı 7, s.45-51, ANKARA.

KESİK, Ahmet, *Yükseköğretimde Yeni Bir Finansman Modeli Önerisi: "Bütünsel Model"*. Maliye Bakanlığı APK Başkanlığı Yayınları No: 2003/362, Ankara - 2003.

TED, *Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisine İlişkin (Taslak Rapor) Türk Eğitim Derneğinin Görüş ve Önerileri*. Ankara - 2006

TURAL, Nejla, *Eğitim Finansmanı*. Anı Yayıncılık, Ankara - 2002

<http://www.milliyet.com.tr/ozel/universite/haber/3.html>. (Erişim Tarihi: 03.05.2003)

<http://www.osym.gov.tr/altyapi/dosyagoster.aspx?DIL=1&BELGEANAH=2368&DOSYASIM=tablo34KOSul.pdf> (Erişim Tarihi: 03.05.2003)

<http://www.bumko.gov.tr/WEBgerekce/2004bolum2tablo4ab.htm>. (Erişim Tarihi: 15.05.2004)

<http://www.yok.gov.tr/hakkinda/2002-2003oelm.xls> (Erişim Tarihi: 18.05.2004)

<http://www.yok.gov.tr/hakkinda/2002-2003lu.xls> (Erişim Tarihi: 18.05.2004)

<http://www.yok.gov.tr/hakkinda/2002-2003os.xls> (Erişim Tarihi: 18.05.2004)

http://www.yok.gov.tr/hakkinda/uni_bag_bir.xls (Erişim Tarihi: 18.05.2004)

<http://www.yok.gov.tr/yasa/yonet/yonet35.html>. (Erişim Tarihi: 12.10.2006)

<http://www.yok.gov.tr/yasa/kanun/kanun2.html>. (Erişim Tarihi: 12.10.2006)

<http://www.anayasa.gov.tr/eskisite/KARARLAR/IPTALITIRAZ/K1992/K1992-42.htm> (Erişim Tarihi: 14.10.2006)

<http://www.anayasa.gov.tr/general/icerikler.asp?contID=276&menuID=58&curID=59> (Erişim Tarihi: 14.10.2006)

<http://www.yok.gov.tr/egitim/raporlar/mart99/bolum8.html> (Erişim Tarihi: 14.10.2006)

<http://www.anayasa.gov.tr/eskisite/KARARLAR/IPTALITIRAZ/K1990/K1990-10.htm>. (Erişim Tarihi: 18.10.2006)

İLETİŞİM ADRESİ

Arş. Gör. Dr. Abdurrahman İlğan
Ankara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Fakültesi
EYTEP Anabilim Dalı
Cebeci / Ankara

e-posta: ilgan@education.ankara.edu.tr